

Робоча нарада директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук МААН

15 - 17 травня 1996 р. в Національній бібліотеці України ім. В.І.Вернадського відбулася Робоча нарада директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук - членів Міжнародної асоціації академій наук (МААН).

Мета наради: надати можливість взаємного інформування та обговорення інструменту обміну науковою інформацією між академіями наук - членами МААН, проаналізувати форми обміну науковою інформацією між НБ академій наук; вирішити питання організації та фінансової підтримки книгообміну; визначити конкретні проблеми, спричинені поштовими пересилками, потреби в нових процедурах, що гарантують сприятливі тарифи та умови транспортування; виробити конкретні рекомендації з обміну інформацією.

На нараду були запрошені директори НБ та інформаційних центрів академій наук - членів МААН з Armenii, Азербайджану, Білорусі, В'єтнаму, Грузії, Казахстану, Киргизії, Молдови, Росії, Таджикистану, Туркменістану, Узбекистану, України, директори НБ та інформаційних центрів академій наук країн Балтії. Президент НАН України академік Борис Патон виступив на цій нараді з промовою. Публікуємо її запис.

Я радий вітати вас, керівників наукових бібліотек та інформаційних центрів академій наук - членів МААН, у стінах найбільшої наукової бібліотеки України, яка зовсім недавно одержала статус Національної.

Вважаю, що проведення на базі Національної бібліотеки України представницької робочої наради сприятиме успішному вирішенню колективними зусиллями завдань оптимальної організації інформаційного забезпечення академічної науки наших держав.

Ця нарада проводиться згідно з постановою Ради МААН від 17 листопада 1995 р. «Про розширення інформаційного обміну між академіями наук - членами МААН». Така увага до проблем інформаційного забезпечення пояснюється тим, що це найважливіша після фінансування, а може й поряд з ним, проблема життєдіяльності науки.

Рада МААН веде планомірну роботу, спрямовану на відновлення єдиного наукового простору країн СНД, відновлення втрачених наукових зв'язків, законодавче закріплення науки як найважливішого державного пріоритету, взагалі створення в державах Співдружності необхідної для розвитку науки законодавчої бази.

МААН установила контакти з ЮНЕСКО, Міжнародною радою наукових співтовариств, Академією наук Третього Світу.

Реальними кроками на шляху закріплення взаємодії МААН з міждержавними органами СНД є підписання угоди про створення спільного науково-технологічного простору держав-учасниць СНД, створення міжнародних наукових і науково-технічних центрів, у тому числі на базі фізико-технічного інституту ім.А.Ф.Йоффе Російської академії наук і на базі Міжнародного науково-технічного комплексу «Інститут електрозварювання ім.Є.О.Патона» (Центр зі зварювання і споріднених технологій НАН України). Створюються міжакадемічні ради з актуальних наукових проблем. Складено перелік великих міждержавних

програм, які необхідно сформулювати й реалізувати. Всі ці масштабні починання потребують ґрунтовного інформаційного забезпечення.

Як першорядні заходи щодо створення спільного науково-технологічного простору, в постанові МААН передбачена підготовка й підпис цілого ряду міждержавних і міжурядових угод, зокрема угоди про безвалютний обмін науковими виданнями та періодикою, перекладною зарубіжною науковою і науково-педагогічною літературою; про роботу міжбібліотечного абонементу. З мого погляду, було б природним розробити проект такої угоди на цій нараді і через МААН направити його на адресу Міждержавного комітету з науково-технологічного розвитку.

Питання обміну інформацією порушувалися вченими на всіх засіданнях Ради МААН. З вашою допомогою в межах МААН ми розв'язали проблему безвалютного обміну науковими журналами академій - членів асоціації. Вчені порушують питання про систематичний обмін монографічними, енциклопедичними, довідковими, реферативними, бібліографічними виданнями, перекладами, а також про обмін інформацією комп'ютерними лініями в режимі віддаленого доступу. Вважаю, що це проблеми, які можливо розв'язати. Спеціалісти зуміють об'єднати розрізнені пропозиції вчених з організації інформаційного обміну, надати їм вигляду цілісної програми, в якій мають бути передбачені механізми забезпечення інтеграції інформаційних ресурсів академій, пророблені всі аспекти їхнього взаємовикористання.

Є проблеми, які можна вирішити тільки на міждержавному рівні. Це, приміром, стосується пропозицій щодо забезпечення академічних бібліотек обов'язковими примірниками творів друку. На підставі угоди про єдиний інформаційний простір СНД треба ініціювати прийняття нормативних актів і документів про зміни в податковому та митному законодавстві, що забезпечують пільгові поштові послуги, безплатне

ввезення і вивезення літератури та інших матеріалів для бібліотек на всьому просторі Співдружності.

Нині в усіх країнах активізується процес переходу на автоматизовані бібліотечні технології і в зв'язку з цим надзвичайно актуальним стає питання про спільне середовище для прийому-передачі бібліотечної інформації в автоматизованих мережах бібліотек і про вміння працювати з сімейством MARC-форматів, щоб у такий спосіб інтегруватися в світові корпоративні системи. Доцільно звернутися до керівників академій наук з клопотанням про створення в академічних книгозбірнях комп'ютерних бібліотечних центрів, що забезпечували б обопільний віддалений доступ до ресурсів автоматизованих банків даних бібліотек та їхнє входження в світовий інформаційний простір. Практика показує, що слід терміново відновити систему безплатного обслуговування по МБА, але ввести гарантовані зобов'язання про своєчасне повернення документів, які висилаються.

На засіданнях Ради МААН неодноразово йшлося про потребу створення і спільного використання інтегрованих комп'ютерних бібліотечних каталогів та систем типу «Books in print». Є рішення з цього питання. Всеросійська книжкова палата і Міністерство культури Росії вже мають аналог такого видання - «Книги в наличии и печати». Створення подібних каталогів нескладно організувати в кожній країні.

Опікуючись повнотою взаємообміну, необхідно добиватися, щоб у депозитарій «сірої літератури», створений в ДПНТБ Росії, вичерпно направлялися малотиражні видання, препринти установ і організацій

академій наук та інших відомств країн Співдружності, а також матеріали конференцій, з'їздів, симпозіумів. Тоді всі академії матимуть доступ до цієї інформативної повнотекстової бази даних, записаної на CD-ROM або в режимі on-line. Це стосується і зведених каталогів зарубіжної літератури й періодики. Ми маємо бути зацікавленими, щоб у них відбивалася зарубіжна інформація, що надходить у всі академії країн Співдружності, зокрема й література децентралізованого надходження, частка якої в складі фондів останнім часом активно зростає.

Щодо використання зарубіжної періодики, яка дає найоперативнішу інформацію про стан світової науки, то в зв'язку зі скороченням або браком валютних засобів в академіях потрібно ширше практикувати обмін дублетними примірниками.

Ідеальним варіантом було б розробити спільні програми з питань комплектування, інформатизації, що забезпечило б запровадження новітніх технологій, узгодження форматів, інформаційно-пошукових мов. Перспективно також розробляти й запроваджувати кооперативні форми інформаційного забезпечення міждержавних наукових програм і проєктів.

Для організаційного вирішення усіх цих непростих завдань доцільно було б створити Раду директорів бібліотек та інформаційних центрів на правах секції Ради МААН з почерговим головуванням, а також організувати випуск електронного інформаційного бюлетня як органу Ради.

Борис Патон

НОВІ ВИДАННЯ

Вийшов у світ перший український науковий реферативний журнал «Джерело», в якому подаються реферати наукових статей з різних галузей знань: математики й фізики, біології та генетики, сільського господарства та екології, медицини, техніки й природознавчих наук, економіки, педагогіки.

Видання забезпечить взаємну інформованість українських учених, а також дасть змогу ознайомитися з їхніми працями світовому науковому співтовариству.

Інститут проблем реєстрації інформації (ІПРІ) НАН України створює власну систему розповсюдження за кордоном реферативної наукової інформації.

Розділи й рубрики журналу вибрані зважаючи на подальше співробітництво з Інститутом наукової інформації США та його виданням «Current Contents», яке реферує 6000 журналів усього світу.

Крім інформації зі США, яка вже рік транслюється телегазетою «Все - Всім», учені зможуть отримати відомості про розробки своїх колег в Україні та одержати повні ксерокопії статей з журналів «Джерело» і «Current Contents».

Засновником «Джерела» є ІПРІ, що працює над створенням Національного банку комп'ютерної інформації України в рамках державної науково-технічної програми.

З 1 січня 1996 р. часопис виходить з комп'ютерним додатком на гнучких магнітних дисках, які містять матеріали українською, російською та англійською мовами.

У комп'ютерному вигляді база даних «Джерела» встановлена в Національному банку комп'ютерної інформації України, який під'єднано до мережі INTERNET. Його електронна адреса: IPRI 2100.IPRI.KIEV.UA. (194.44.146.20). Періодичність виходу журналу - чотири номери на рік.

Починаючи з другого півріччя, «Джерело» з комп'ютерним додатком розповсюджуватиметься Укрпоштою; індекс видання 74622.

З питань придбання окремих номерів журналу звертатися до його редакції за адресою: 252113, м.Київ, вул. Шпака, 2; тел.: (044) 441-21-97.